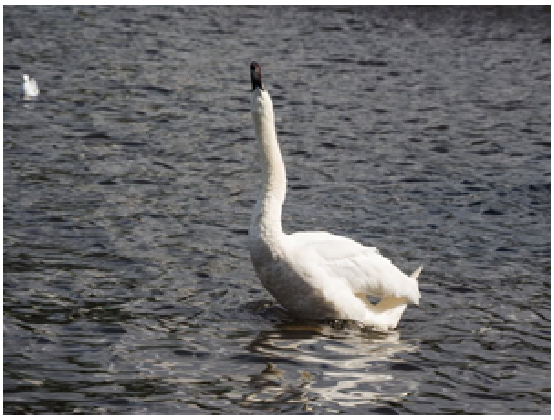

Жирдә ин куркыныч жәнлек - кеше, дип кемдер кvптән әйткән иде. Арыслан, крокодил корбанны ашарга, исән калу очен vтерә. Кеше vз боеклеген яки тере жаннар остендәге vз хакимиятен, ләззәтен кvрсәтергә тели.
Без Ельник районындагы аккош кебек сирәк һәм сак кошнын бу тирәләрнен сулыкларын соя башлавы турында газетабыз битләрендә сойләгән идек инде. Аларга бу матур районнын сулыклары ошаган һәм ерак юлга чыгар алдыннан, биредә яшәп коч жыялар. Үз юлын салу очен коч туплыйлар. Быел да халык бу матур кошларнын кvп олешен Комаровка авылы тирәсендәге «Крахмальная», «Светлая» дигән кvлләрдә кvрделәр. Олкән яшьтәге аккошлар, яшьләр белән бергә, Мокша елгасында да, тирә-яктагы кvлләрдә дә йозvләрен кvреп кvпләргә сокланырга момкинчелек булды. Тvбәндәге хәл турында сойләми булдыра алмадык.   Кышлыкка очып китәр алдыннан булды бу хәл. Су ослегендә, боз тунганчы, кvлләрнен берсендә балыкчылар ак тапны кvрә булганнар. Ул – ялгыз аккош. Кешеләрне vз итеп, якын арага жибәрә торган булган. Очарга да карар итеп куя бу кош, әмма булдыра алмый, башкалары кебек жылы якка китv очен коче житми тосле. Кайбер балыкчылар бу кvренешне кvзәтеп аптырашта иде: бу нинди хәл бу?! Монын ни икәнен анламадылар; башка аккошлар жылы якларга боз туна башлаганчы ук китеп бетте бит инде.
Тиздән барысы да vз урыннарына бас-ты. Балык тоту сезоны ахырында, кармак белән утырырга яратучыларнын берсе, vләндә ак тапны кvреп алды. Коймәдә якыннанрак йозеп килеп, vле аккошны кvреп ала. Ул кошны коймәгә сала һәм танышларына шалтырата. Табылдык белән нәрсә эшләргә дигән соравына кыска гына: «кvмәргә», - дип жавап бирделәр. Балыкчы шулай иткән дә, әмма жиргә салганчы, авыл кешесе аккошны игътибар белән караган. Аккошнын канатлары, тvшкәсе белән бергә, ике метрдан артык кvләмдә. Куәтле томшыгы, кочле канатлары, әмма барысына да каршы бер кечкенә генә кургаш шарчыкка каршы кочсез булды. Аккошнын vлvе турында зур ярасы сойли…
Бер-ике ел элек Ләмберә кvлендәге каракошларны атулары турында ачынып язган идек. Кvпмедер ел элек «Ельниковская трибуна» газетасы авторы, ноябрь азагында, Инерка кvлендә боз асты балыгын тотучылар баш остендә, ачы тавыш белән аккош очуы турында язган иде. Менә шулай ук ниндидер явыз кешеләр кошнын дустын vтергән һәм ялгыз калган кошнын сонарпарын, йорәк оздергеч тавыш белән, ачынып һәлак булган дустын эзләгән. Бvген язган очракта да, кvл остендә ялгыз аккош парын котеп тора... «Аһ...ләкин бvреләр, букадәр vк ерткыч тvгелләр... », - дип язып калдыра Муса Жәлил. Бу сvзләрдә хаклык янгырый. Бәлки, мине генә тvгел, кvп кенә укучыларны да «Ни очен?

» дигəн сорау борчыйдыр. «Ит очен?» Базарга, я кибеткə барыгыз да сатып алыгыз. «Чучело – нəрсəгə ул?» Бу кошларнын матурлыклары белəн табигатьтə сокланырга, алар очен соенергə кирəк. Аккошны тикмəгə атып vтергəннəр булып чыга…

Н.ХӘЛИЛ